

การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือน  
บ้านหมากยางเหนือ ตำบลเปือาะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ  
Participatory Learning Process Enhancement of Community  
on Household Accounting in Ban Mark Yang Nua Community,  
Po Sub-district, Bueng Bun District, Sisaket Province

ปิยฉัตร ทองแพง

Piyachat Thongpaeng

สาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Accounting Program, Faculty of Business Administration and Accounting,

Sisaket Rajabhat University

piyachat.sskru@gmail.com

Received: July 4, 2019

Revised: October 16, 2019

Accepted: November 13, 2019

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเปือาะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 ครัวเรือน และนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีจำนวน 60 คน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหาเครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แบบสอบถามเรื่องการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเปือาะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการบัญชีบริหาร สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบัญชีบริหาร มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 ทักษะด้านการบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย 4.95 (2) ภาพรวมของสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 (3) การมีส่วนร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลเปือาะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ กับสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นการพัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม (4) กระบวนการถ่ายทอดสู่การเรียนรู้ การวิจัย และการบริการวิชาการมีความเหมาะสมกับสาขาวิชาการบัญชี

**คำสำคัญ:** การเสริมสร้าง กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม บัญชีครัวเรือน

### Abstract

The research aimed to promote the participatory learning process of the household accounting communities. Population and samples were 60 accounting students and the members of 20 households of Ban Makyangnuea under Tambon Poh Administrative Organization in Buengbun district of Sisaket province. The research instruments were a questionnaire and a learning achievement test. Statistics used were arithmetic mean and standard deviation.

The research findings were as follows. 1) The accounting students who were enrolled in the administrative accounting passed the set criterion by 65%, their household accounting skill was at a very good level, averaging 4.96. 2) The overall satisfaction of the household members of Ban Makyangnuea was at a very good level, averaging 4.50. 3) The cooperation between Tambon Poh Administrative Organization and the Accounting Programme, Faculty of Business Administration and Accounting of Sisaket Rajbhat University was a development of the participatory learning network. 4) The transmission process in learning, research and academic administration was appropriate to the accounting programme.

**Keywords:** Promotion, Learning Process, Participation, Household Accounting.

### บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของ ประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อม ที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากร สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศ ซึ่งสถานการณ์ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านต่าง ๆ ที่รอบคอบและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้น การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับภาครัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตัวเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มีได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วเพียงอย่างเดียว (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2550) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ และประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ

บัญชีครัวเรือนถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางการบัญชีที่นำมาประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับการบันทึกรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล เพื่อที่จะวางแผนการใช้จ่ายต่อไปได้อย่างรอบคอบ ไม่ใช้จ่ายเกินกว่าเงินคงเหลือ ทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว เมื่อผู้บันทึกทำการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองตามที่ได้บันทึกไว้แล้ว จะสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดมีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ผู้จดบันทึกสามารถนำข้อมูลที่จดบันทึกมาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้ (ศุภโชค ก้าวทอง และสมบุญ ใจเจริญตระกูล, 2552) หากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีก็จะไม่ก่อให้เกิดหนี้สินจึงสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน โดยมีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนและส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งพฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ของสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านหมากยาง หมู่ 16 ต.เป่าแะ อ.บึงบูรพ์ จ.พิจิตรศรีสะเกษ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล และไม่มีแนวโน้มที่จะทำการบันทึกบัญชีในอนาคต แม้ว่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อการบันทึกบัญชีก็ตาม โดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้หัวข้อการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล เนื่องจากระดับความรู้ด้านการบัญชีของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านการบัญชีน้อยจึงเป็นผลให้ไม่มีการบันทึกบัญชีและการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่แน่นอน รายได้ส่วนใหญ่นั้นได้มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตรประกอบกับการได้รับสื่อย่าง ๆ ที่มีอย่าง

แพร่หลายซึ่งทำให้ขาดการยับยั้งชั่งใจจากกระแสวัตถุนิยมและความฟุ้งเฟ้อ ส่งผลให้มีปัญหาด้านหนี้สินเกิดขึ้นตามมา

จากหลักการข้างต้นส่งผลให้มีความสอดคล้องกับสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร รวมถึงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพบัญชีที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสีย ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวและมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม รวมทั้งยุทธศาสตร์ของสาขาการบัญชีในการที่จะพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การให้บริการแก่สังคมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การเรียนรู้ของระบบและกลไกก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการสร้างและถ่ายทอดความรู้ด้านการบัญชีจากผู้เรียนสู่ชุมชน ส่วนชุมชนเองจะได้รับความรู้และเกิดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันนำไปสู่เครือข่ายแห่งการเรียนรู้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2559)

ในการพัฒนาองค์ความรู้ และเชื่อมโยงความรู้กับการบริการวิชาการในกระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จึงเห็นความสำคัญดังกล่าวที่จะส่งเสริมผู้เรียนจากการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือน

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือน บ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

#### ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือ หมู่ที่ 16 ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ

#### ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือ หมู่ที่ 16 ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 ครัวเรือน ซึ่งได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการบัญชีบริหาร ภาคการศึกษาที่

1/2561 จำนวน 60 คน

## ขอบเขตด้านระยะเวลา

มิถุนายน 2561–พฤษภาคม 2562

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสอบถามเรื่องการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานปรัชญาชีวิตเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามมาตราวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจ (รายได้/ค่าใช้จ่าย) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการบัญชีบริหาร

## สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

## การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

## ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning)

1.1 แนวทางในการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้สอนรายวิชาการบัญชีบริหาร ตำรา เอกสาร และการศึกษาแนวคิดทฤษฎีด้านการออกแบบบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีบริหาร แบบสอบถามความคิดเห็นการให้บริการวิชาการ และแบบสังเกตพฤติกรรมการให้บริการวิชาการ

1.2 ผู้วิจัยทำการปฐมนิเทศนักศึกษา ผู้ช่วยนักวิจัย ผู้สังเกตการณ์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมของการเรียนการสอน การบริการวิชาการ รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3 ทำการประสานงานกับทางชุมชน เพื่อทำการคัดเลือกชุมชนในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเชิงลึกแบบมีโครงสร้าง คือ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการออม และแบบสำรวจข้อมูลความต้องการรับบริการทางวิชาการของชุมชน

1.4 ผู้วิจัยได้นำผลจากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบัญชีบริหาร และการบริการวิชาการเรื่อง “การออกแบบบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง” มาดำเนินการวางแผนงานร่วมกับชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

## ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action)

2.1 ผู้วิจัยทำการสอนตามโครงการสอน (Course syllabus) ในรายวิชาการบัญชีบริหาร เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องของขั้นตอนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง

2.2 ผู้วิจัยทำการประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีบริหาร ในเรื่องของขั้นตอนการทำบัญชีครัวเรือนแล้วเสร็จ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้า อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยนำผู้เรียนออกบริการวิชาการให้กับชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้า อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ

## ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observing)

3.1 ผู้เรียน และผู้ช่วยนักวิจัยจะทำการบันทึกพฤติกรรม การสังเกต และทำการสังเกต พฤติกรรม การให้บริการ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสังเกตของผู้วิจัย โดยใช้การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant observation)

## ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการวิจัย (Reflecting)

4.1 คณะผู้วิจัย และประธานสาขาวิชาการบัญชี ร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป้า อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ และตัวแทนชุมชนบ้านหมากยางใหญ่ ตำบลเป้า จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร่วมประชุมอภิปรายผลจากการให้บริการวิชาการดังกล่าว เพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีชุมชนเป็นส่วนร่วม และนำไปสู่การพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการบูรณาการเรียน การวิจัย และการบริการวิชาการของสาขาการบัญชีต่อไป

## ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้า อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดนี้

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ทั้งหมด 20 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานะภาพสมรส และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 4-6 คน

### ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจ (รายได้/ค่าใช้จ่าย) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยในช่วง 4,001-10,000 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยในช่วง 4,001-10,000 บาท และส่วนใหญ่มีหนี้สินมากที่สุดช่วง 10,001-50,000 บาท โดยแหล่งที่มาของหนี้สินของสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือมาจากสินค้าทางการเกษตร

### ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่รู้จักการบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่รู้จักบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานภาครัฐ มีวัตถุประสงค์ในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีลักษณะการจดบันทึกรายรับ/รายจ่ายบัญชีครัวเรือนเป็นรายสัปดาห์

### ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากภาพรวมสรุปด้านปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ขาดการช่วยเหลือ แนะนำ อธิบาย ในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ส่งผลให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ และยังพบว่าไม่มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบคอยติดตามผลการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ส่งผลให้สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่ขาดการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

### ข้อค้นพบจากการบูรณาการกระบวนการถ่ายทอดสู่การเรียนรู้ การวิจัย และการบริการวิชาการ

1.1 นักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาการบัญชีบริหาร มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 65 และมีทักษะด้านการทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย 4.95 ( $\bar{X}=4.95, S.D.=0.45$ )

1.2 ภาพรวมของชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมบริการวิชาการ ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 ( $\bar{X}=4.50, S.D.=0.65$ )

1.3 การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนบ้านหมากยางเหนือ และองค์การบริหารส่วนตำบลเป้าะ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการพัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับการเรียน การสอน และการวิจัย และการบริการวิชาการ

1.4 ผลการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนเพื่อท้องถิ่น พบว่า เกิดกระบวนการถ่ายทอดสู่การเรียนรู้สู่กระบวนการเรียนรู้ การวิจัย และการบริการวิชาการมีความเหมาะสมกับสาขาวิชาการบัญชี ดังสรุปในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** แสดงกระบวนการเรียนรู้ การวิจัย และการบริการวิชาการที่เหมาะสมกับสาขาวิชาการบัญชี  
คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

| เดือนที่ | ผลลัพธ์                                                                                                                                                                                                                      | ตอบสนองวัตถุประสงค์                                                                                               |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1-3      | 1.กระบวนการบูรณาการเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้<br>2.กระบวนการเสริมศักยภาพการจัดการเรียนการสอนผ่าน<br>ชุมชนและกระบวนการเรียนรู้<br>3.กระบวนการสร้างทรัพยากรทุนทางสังคมกับการบูรณา<br>การการเรียนรู้ การวิจัย และบริการวิชาการ | การเตรียมข้อมูลต้นทุน<br>กระบวนการบูรณาการภายใน-<br>ภายนอก                                                        |
| 4-6      | 1.การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่<br>ความสำเร็จ                                                                                                                                                                   | กระบวนการผลิตบัณฑิตโดย<br>การบูรณาการเรียนรู้ การวิจัย และ<br>บริการวิชาการ                                       |
| 7-9      | 1.การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การวิจัย และบริการวิชาการ<br>ต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความต้องการของชุมชน<br>บนฐานบัญชีครัวเรือน<br>2.กระบวนการสร้างแนวคิดเสริมพลังเครือข่าย                                                | แนวคิดในการขับเคลื่อนที่<br>ตอบสนองกระบวนการผลิตบัณฑิต<br>ต่อการบูรณาการการเรียนรู้ การ<br>วิจัย และบริการวิชาการ |
| 10-11    | 1.การขับเคลื่อนการบูรณาการการเรียนรู้ การวิจัย และ<br>บริการวิชาการ รองรับการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้<br>2.ห้องเรียนอนาคตเชิงระบบแห่งการเรียนรู้ผู้เรียนเป็น<br>สำคัญ                                                       | การติดตามและประเมินผล<br>การเรียนรู้                                                                              |

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนบ้านหมากยางเหนือ ตำบลเป้า อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถนำอภิปรายผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากเพศหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายของครอบครัว มีช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ช่วงวัยนี้ยังคงทำงานอยู่ในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร เพราะเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน การศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และมีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 4-6 คน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจ (รายได้/รายจ่าย) ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยช่วง 4,001-10,000 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยในช่วง 4,001-10,000 บาท มีภาระหนี้สินมากที่สุดช่วง 10,0001-50,000 บาท โดยมีแหล่งที่มาของหนี้สินนั้นมาจากการสินเชื่อทางการเกษตร และการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนรายได้ได้มาจากการขายสินค้าทางการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้นสมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่ยังมีภาระหนี้สิน เนื่องจากรายได้นั้นมาจากการเกษตรไม่เพียงพอและไม่สมดุลต่อรายจ่ายในหลาย ๆ ด้าน



ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือส่วนใหญ่รู้จักบัญชีครัวเรือนระดับปานกลาง และรู้จักบัญชีครัวเรือน จากหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด เนื่องจากภาครัฐได้ให้ความรู้และให้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และเริ่มทำบัญชีครัวเรือนในช่วง 7-12 เดือน มีลักษณะการจดบันทึกรายรับ/รายจ่ายบัญชีครัวเรือนเป็นรายสัปดาห์ เนื่องจากมีภาระหน้าที่การทำงานมาก จึงทำให้คนในชุมชนนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญและความต่อเนื่องในการทำบัญชีครัวเรือนมากนัก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกชุมชนบ้านหมากยางเหนือประสบ คือ ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ขาดการช่วยเหลือ แนะนำอธิบายในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากทำให้ไม่สามารถจดบันทึกรายการต่าง ๆ ในบัญชีครัวเรือนได้ และขาดเจ้าหน้าที่ติดตามผลการบันทึกบัญชีครัวเรือนส่งผลให้ขาดการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สืบเนื่องด้วยยุทธศาสตร์ของสาขาการบัญชีในการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การให้บริการแก่สังคมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริม ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม การวิจัย การผลิตผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ และการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการองค์กร ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้โดยการเชื่อมโยงความรู้กับการบริการวิชาการให้ขับเคลื่อนการบูรณาการการเรียนรู้การวิจัย และการบริการวิชาการ สอดคล้องกับการเชื่อมโยงและผสมผสานกระบวนการสอน การสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ให้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสม วิเศษ ชินวงศ์ (2544) เพื่อรองรับการเรียนรู้และพัฒนาสู่กระบวนการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ รอบตัวอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอน ในทุกเวลาและสถานที่ บุคคลเกิดการเรียนรู้ต่างกันตามความแตกต่างและประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นนวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์ (2545) ในขณะที่ในขณะที่สุลวี วิเชียรราช (2545) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้นักเรียนมีโอกาที่จะเลือกสิ่งที่จะเรียนรู้ตามความสนใจ ปัญหาที่ควรแก้ไขในการจัดการศึกษาคือ ความรู้ของครูในการจัดการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวกและแนะนำแหล่งความรู้ที่เหมาะสม การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเน้นประสบการณ์ให้กับนักเรียน

จากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ การบันทึกบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมากยางเหนือ ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน สาเหตุมาจากครัวเรือนไม่ให้ความสำคัญในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยละเอียด จึงส่งผลให้ไม่สามารถนำไปวางแผนการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นได้ ดังนั้น การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อช่วยลดปัญหาด้านเศรษฐกิจครัวเรือนในอนาคต สอดคล้องกับนภาพร ลิขิตวงศ์ขจร (2550) พบว่า การทำบัญชีครัวเรือนถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางการปฏิบัติสู่ความพอเพียง ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักประมาณตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสติในการดำเนินชีวิต ซึ่งการวางแผนที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลที่น่าข้อมูลที่ได้มาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับ

และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เกิดความพอดี สอดคล้องกับสุพรรณิ ด้อนรับ (2551) พบว่า การทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็น และส่งผลทำให้มีเงินออมมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการบันทึกรายรับ รายจ่าย จะทำให้ทราบถึงสถานะการเงินของครอบครัวว่ามีความสมดุลการหรือไม่ โดยหลังการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถนำผลจากการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนมาปรับพฤติกรรมค่าใช้จ่ายและเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่นอีกด้วย ซึ่งการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมากยางเหนือเป็นการตระหนักให้เห็นถึงประโยชน์จากการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้ชุมชนบ้านหมากยางเหนือมีความเข้าใจในการวางแผนทางการเงินในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมยุรี กิม่วงสง (2551) พบว่า เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ทำการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้องเนื่องจากได้รับการฝึกอบรมไม่เพียงพอ ซึ่งในการจดบันทึกรายการรับจ่ายไม่ครบทุกรายการ และไม่มีการสรุปยอดเงินรวมของจำนวนเงิน ไม่มีการทบทวนรายการรับจ่าย ปัจจัยที่มีผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน คือ การจัดฝึกอบรมการจัดทำบัญชี การสาธิตการลงบัญชี การตรวจสอบติดตามการลงบัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างชุมชนบ้านหมากยางเหนือ สาขาการบัญชีจึงได้นำนักศึกษาที่ลงทะเบียนใน รายวิชาการบัญชีบริหาร ซึ่งผู้เรียนมีทักษะในเรื่องของขั้นตอนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้องแล้วนั้น มาบริการวิชาการทำการอบรมความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือน จึงเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างบ้านหมากยางเหนือมีการจัดการการบัญชีครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนเพื่อท้องถิ่น โดยเป็นการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน และการวิจัย และการบริการวิชาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดสู่การเรียนรู้สู่กระบวนการเรียนรู้ใหม่อีกด้วย

### ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดอบรมที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้และเกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง
2. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการติดตามผลของการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ

### เอกสารอ้างอิง

นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร. (2550). *บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง.วารสารศูนย์บริการวิชาการ.*

ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประเวศ วะสี. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียง และประชาสังคม.* กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2552). พฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคลของนักศึกษา

และบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย*

*เพชรบุรี*, 1, 69-74.

- มยุรี กิม่วงสง. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2556, จาก: <http://tdc.thailis.or.th>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2559). หลักสูตรบัญชีบัณฑิต ฉบับปรับปรุง. ศรีสะเกษ: คณะบริหารธุรกิจ.
- สุพรรณิ ต่อนรับ. (2551). การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2556, จาก <http://tdc.thailis.or.th>.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
- อดุลย์ วรรณคำ. (2552). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนภูวิทยาคม อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

### Translated Thai References

- Accounting Program Revision Edition.* (2016). Accounting Program, Faculty of Business
- Adul Wannakham. (2009). *Participatory Management in Surrounding Organization Conducting to Learning of Phu Sang Witthayakhom School, Phu Sang District, Phayao Province*
- Mayuree Kim-nguansong. (2008). *Factors Affecting Household Accounting Preparation of Bank of Agriculture Customers and Agricultural Cooperatives, Bang Nam Priao Branch, Chachoengsao Province.* Retrieved 25 October 2013, from <http://tdc.thailis.or.th>
- Napaporn Likitwongkhachorn. (2007). *Household Accounting: Tools to Sufficiency Economy.* Journal of the Academic Service Center, Khonkaen University
- Pattra Ruengsinpinya. (2009). Behavior of Personal Income and Expenditure Record of Students and Personnel of Phetchaburi Rajabhat University. *Management Science Journal, Phetchaburi University*, 1, 69-74.
- Prawet Wasi. (2007). *Sufficiency Economy and Civil Society.* Bangkok: Mor Chao Ban.
- Sumet Tantiwechakul. (2007). *Knowledge Synthesis of Sufficiency Economy.* Bangkok: Support Fund Office
- Suphannee Tonrub. (2008). *Household Accounting Preparation of Bank of Agriculture Customers and Agricultural Cooperatives in Chiang Mai Province.* Retrieved 25 October 2013, from <http://tdc.thailis.or.th>